

Kamnite reke in sedimenti

Nataša Prosenč Stearns,
Zasip, video zvočno
delo v bastiji
mariborskega gradu

PETRA KAPŠ

Umestitev umetnin v osrednje prostore nekega mesta nikoli ni rezultat slučajnih okoliščin. Maribor danes razvija niti porekla svoje preteklosti, tudi militantne, obrambne in represivne, prepoznaven je po čarovniških sodnih procesih pa tudi obrtno-tovarniški podjetnosti, ki si jo je zdaj težko zamišljati, pa je vendarle med drugim Viteška dvorana Umetnostne galerije rezultat prav nje. Našteti so le drobci preteklosti, izpostavljeni z refleksijo in umetniško obravnavo, ki ni nujno neposredna, pa vendar učinkuje z razrezami v pozabo. Skoznje odpira pot izrazu simptomov prihodnosti.

Maribor tačas gosti vizualne umetnike Rebecca Horn, Ulaya, Natašo Prosenč Stearns. Vzporednica med njimi so prav načini obravnave prostora, ki so raznoliki in istočasno sorodni v zavedanju osrednje vloge prostora. Rebecca Horn, ki je izjemna v delu s prostori in stavbami izrazilo tragičnih in destruktivnih dogodkov, je v Viteški dvorani UGM razstavljeno instalacijo Blodne luči (2012) posve-

tila gostiteljskemu mestu. Uresničila jo je z lastno občutljivostjo kot odziv na mesto, literaturo o njem, realnosti druge svetovne vojne, balkanske in današnjih vojn. Številni ponošeni gozdarji z osušeni okruški kamena in zemlje pripovedujejo svoje zgodbe, od nekdaj so prišli, a tukaj ne korakajo po mrtvaških lobanjah, te so v višini glav publike, kakor da lebdijo, pred njimi pa okrogla, premikajoča se zrcala vase lovijo poglede. Prazne očesne vdolbine pričakuječe boljčijo v svoje opazovalce. Ulay v Sodnem stolpu apelira na vodo, temeljno substanco življenja, ki danes v vedno večji ogroženosti dobiva katalizmične razsežnosti in je eden izmed alarmantnih motivov za vojne. Če je bil v starejših delih Ulayev prostor predvsem prostor telesa, spola in identitete, je voda odvod v radikalnejšo substanco telesa, ne le človeka, ampak življenja.

Tudi Nataša Prosenč Stearns je s posebej za Maribor ustvarjeno video zvočno instalacijo v bližini vojn, destrukcije, a topiko, čeravno navidezno neposredno, obravnava skoz prefinjene sledi sedimenta. V bastiji gradu je za in-situ projekt Zasip uporabila konkretnost danega prostora, arhitekturo in kamnitost zidov, razstavljeno zbirko orožja, kar so sedaj vse površine projekcijam video del, zvok pa se razširja iz smeri projekcij video slik.

Vstop v mračno, kamnito okolje, z globokimi nišami, na zunanjem robu zaprtimi z visokimi mrežnimi paravanmi, in razpostavljeno orožjem, zloščeno do visokega sijaj, ne izvabi hipne potopitve v estetsko polje, ampak drsi počasi po robu med konkretno materialnostjo predmetov ter video realnostjo. Slednje orožju kot artefaktom moči in agresije odvzame privilegij reprezentančnosti in zgodovinskih olastninjevalnih pravic. Njihova premena v estetske objekte je očitna, ob zavedanju njihove rabe in namena ne vzbujajo občutij arhaičnega nelagodja, opazujemo jih skoz estetske oči, kot večje izdelke, na njih ponavljajoče se vzorce gravur, krivulje sabelj in kontrastno linijo padajoči in naraščajoči gmoti kamena.

Zasip Nataše Prosenč Stearns ne vzpostavlja neposrednega razmerja z aktualnim stanjem globalne in parcialne politike in vojn. A zanima jo sled, usedlina, ki vendarle ni potisnjena v neobstoječe in pozabljeno, ampak je prisotna tukaj in zdaj prav z vplivom na nujnost ter trajnost sprememb. Padajoče kamenje in njih naraščajoče plasti so navidezno navzoče v obsevu preteklosti, kot muzejski artefakt, izzovejo misli o nujnosti sedimenta, narave, na zakonitost sveta, katere dinamiko video izkazuje s sipanjem, dvema različnima gravitacijskima silama privlaka - navzgor in navzdol,



Avtorica je v bastiji gradu za in-situ projekt Zasip uporabila konkretnost danega prostora, arhitekturo, kamnitost zidov in razstavljeno zbirko orožja. (Rene Gomolj)

ter gibanji v vmesnem prostoru. Tukaj reke niso vodnate narave, so čvrstjše, trajnejše in kamenjaste, pa vendarle nujno fluidne.

Video projekcije v impozantne kamnite niše, na razstavljeno orožje in drugo opremo, premišljeno ustvarjajo svojstvene dimenzije in mehčajo robove prostora. Dvogovori med kamnitostjo sten in posnetki kamena so zanimivi prizori, v katerih se digitalna in konkretna realnost intenzivno premešča, s tem pa ustvarjata dvoumje in razširjeno izkustvo video prostorov.

Zvočna situacija, komponirana v sledenju različnih tekstur in kvalitet v kombinacijah kamnitih in kovinskih zvenov ter globinskih in površinskih zvočnih posnetkov pa bi sozvenela prepričljivejšje ob ustrezni periferiji v prostor nameščenih zvočnikov. Zvočno dogajanje se mestoma ne uspe izraziti v načrtovani realizaciji prav zaradi omenjene tehnične pomanjkljivosti. Orožje je in bo tudi estetsko vprašanje, skoz sedimente kulture postaja očitno tisto, kar morebiti neke drugje ne sme biti v ospredju.

TRANSLATION - KAMNITE REKE IN SEDIMENTI

VEČER (Slovenian national daily journal), October 25th 2012

European Capital of Culture 2012

Title: Stone Rivers and Sediments, Nataša Prosenč Stearns, Backfill, a video and audio work in the bastion of the Maribor Castle

Written by: Petra Kapš

The placement of the artworks at a city's pivotal places is never a coincidence. Through art Maribor is developing threads which are connecting the city and its people to their past. Often the past was oppressive, militant; for example Maribor is known by its witch trials. Several chapters of Maribor history are currently illuminated through artworks. These are not representational commentaries, but searches for symptoms that reflect into the future by tapping into half forgotten history.

Currently Maribor hosts visual artists Rebecca Horn, Ulay and Nataša Prosenč Stearns. The common denominator of their projects is space as an inspiration for their artworks. Rebecca Horn, who is excellent in her interpretation of places with tragic and destructive history, created an installation Drifting Lights, which is dedicated to city of Maribor as a reflection of its literature, the reality of WW 2 and the Balkan war...

(Follows a detailed description of Horn's and Ulay's work.)

... Nataša Prosenč Stearns' project is thematically also close to wars and destruction, but she approaches the story through the refined layers of historic sediments. The stone walls and weapons in the bastion of Maribor castle become projection surfaces, the sound is approaching from the direction of moving images.

Entering the dark environment with deep niches, enclosed by the grid, which carries old weapons, does not immediately impose an aesthetic encounter, but it glides slowly between the concrete materiality of the objects and virtual video reality. Projections take away the power of aggression from the weapons and transform them into constantly changing interplay of their sophisticated surfaces and the ever-mounting piles of rocks.

Backfill by Nataša Prosenč Stearns does not establish just a plain correlation with today's wars; she is interested in a trail, sediment that is present here and now as a reminder of necessity for a change. The falling rocks and piling soil, just like old artifacts, stir the thoughts about inevitable sedimenting of not only matter, but of memories, experiences, time. The laws of nature, always obeying the principles of gravity, are emphasized by distinct vertical orientation of projected matter. Here the rivers are not filled with water, they are stronger, more permanent and rocky, but still fluid and in constant transformation.

The textured sound, coming intermittently from the depths and from the surfaces, is an effective companion to the images but would create even more successful experience if placed in a wider area of the space. Video projections into niches are softening the edges of the space; the interplay between the rocky background and projected stones creates a new artistic reality, which is expanding our experience.